

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 16. Consensus ad valorem matrimonii requisitus debet esse liber a
coactione, & metu gravi, ad ipsum extorquendum injustè incusso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

demum per copulam recedere quis censetur à conditione, quando conditio est de futuro. De qua expressè agit Pontifex cap. *per suas* supra relato: scilicet dum conditio de presenti est, vel de præterito. Et ratio disparitatis est, quia dum conditio est de futuro, consensus ab initio non est nullus, sed validus, & legitimus, tamen effectus ipsius suspensus sit usque ad conditionis eventum. A qua suspensione, sicut & à conditione Ecclesia recedere præsumit eum, qui cognoscit taliter sibi desponsatam: quia (ut fornicationis præsumptionem excludat) in favorem matrimonii præsumit accessum ad eam fuisse affectu maritali, atque ad eum transiisse de consensu conditionato in purum & absolutum. Dum verò conditio est de presenti, vel præterito, cā deficiente, consensus non est suspensus, sed ab initio nullus, ut dictum est numero præcedenti. Dum autem consensus ab initio nullus est, postea convalescere non potest per copulam, sed opus est novo consensu, novoque proinde contractu coram Parocho & testibus. Cum ob defectum consensus matrimonium ab initio fuerit omnino nullum, nulliterque coram Parocho contractum.

101 Quam sententiam (inquit Fagnanus ad cap. *si conditiones* de condit. appof. n. 26.) jam pridem approbavit Sacra Congregatio Concilii, dum censuit matrimonium nullum ob defectum ætatis, quamvis contractum coram Parocho & testibus, tamen non convalescere per consensum & copulam supervenientem post legitimam ætatem, sed debere iterum contrahi, servatâ formâ à Concilio præscriptâ.

CAPUT XV.

Conditio turpis, adjecta contractui matrimoniali, illum reddit irritum & nullum, si sit contra substantiam & bona matrimonii. Alias habetur pro non adjecta.

102 **T**Ria sunt bona de substantia matrimonii, secundum Augustinum lib. de bono conjug. c. 24. videlicet proles, fides, & Sacramentum. Per prolem intelligitur obligatio non impediendi generationem proles per sterilitatis poculum, abortum, &c. Per fidem, obligatio fidelitatis, quâ uterque conjux prohibetur accedere ad alterum vel alteram. Per Sacramentum, obligatio non dissolvendi matrimonium. Quæ indissolubilitas idem vocatur Sacramentum, quia ex divina institutione, signum est rei sacre, indissolubilis utique conjunctionis Christi cum Ecclesia.

103 Quod conditio turpis, non contraria substantiæ matrimonii, non vitiat matrimonium, sed habetur pro non adjecta, constat ex cap. *quicumque* de condit. appof. & cap. *si conditiones*, &c. Quod autem turpis conditio matrimoniali contractui adjecta contra substantiam, seu bona dicta matrimonii, matrimonium nullum & irritum reddat, Gregorius IX. expressè declarat cap. *si conditiones* de condit. appof. his verbis: *si conditiones contra substantiam conjugii inferantur, puta, si alter dicat alteri: contrabo tecum, si generationem proles evites. Vel, donec inveniam aliam bonore vel facultatibus ditorem. Aut, si pro quaestu adulterandam te tradas; matrimonialis contractus... caret effectu.*

104 Ubi per primam conditionem Pontifex non intelligit evitacionem generationis præcisè, nec per tertiam adulterium præcisè. Sed per primam intelligit obligationem seu promissionem evitandi generationem, per aliquem contranaturalem modum; quo proprius copulæ conjugalis effectus impediatur, v. g. per sterilitatis poculum, abortum, &c. Per secundam intelligit reservationem

potestatis ducendi aliam, vivente comparte. Per tertiam intelligit obligationem tradendi se adulterandam. Quæ profectò tres conditiones aperte repugnant tribus substantialibus obligationibus matrimonii.

Sola tamen conditio vitandi copulam, sive ex pacto, sive ex voto, mutuo consensu adjecta contractui matrimoniali, non adversatur obligationi substantiali ipsius, ut patet ex matrimonio B. Virginis cum S. Josepho, S. Henrici Imperatoris cum S. Ganegunde, Eleazari cum Delphina, Eduardi Angliæ Regis cum Editha, Marciani Imperatoris cum Pulcheria, &c. Matrimonium quippe verum B. Virginis cum S. Josepho, Angelus huic in formis apparet agnoscat, cum dicit: *mihi timere accipere Mariam conjugem tuam.* Et S. Augustinus lib. 1. de nupt. & concup. c. 17. necnon in lib. de consensu Evangelist. c. 1. hoc (inquit) exemplo magnificè insinuat *fidelibus conjugatis, etiam servatâ pars consensu continentia, posse permanere vocarique conjugium, non permixto corporis sexu, sed custodito mentis affectu.*

Et ratio est 1°. quia *matrimonium non coitus, sed consensus facit*, prout in Jure dicitur.

2°. matrimonium contrahi potest cum intentione, imò votiva obligatione, ante illius consummationem, religionem ingrediendi, cap. *commissum* de sponsal. Ergo & cum votiva obligatione, de mutuo consensu, castitatem servandi.

3°. ita verum matrimonium, stante vero dominio in mutua corpora. Sed verum in mutua corpora dominium esse potest ligatum & impeditum quoad usum, per votum, vel pactum, seu conditionem matrimoniali contractui adjectam: sicut verum in alias res dominium esse potest ligatum & impeditum quoad usum, per legem, vel pactum. Sæpè enim lege fit, ut habens directum rei dominium, seu proprietatem, nec utrum fructum habeat, nec usum, ut fit in pupillo, quamdiu sub tutoribus est: quamvis enim sit *dominus omnium*, de iis tamen, absque tutorum consensu, disponere non potest. Et ratio à priori est, quia usus à dominio separabilis est, cap. *exiit* de verb. signif. Stat ergo dominium sine usu, & sine potentia expedita ad usum, ut in dictis pupillis patet.

CAPUT XVI.

Consensus ad valorem matrimonii requisitus debet esse liber à coactione, & metu gravi, ad ipsum extorquendum injustè incusso.

Rationem adfert Alexander III. cap. *cum locum* de sponsal. & matrim. *cum enim locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit, necesse est ut ubi consensus cujusquam requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur; & ubi de ipso quæritur, plena debet securitate ille gaudere, cujus est animus indagandus, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & sequatur exitus, qui de injuriis solet nuptiis provenire.*

Unde cap. *veniens* secundo eodem tit. cum quidam sponditur se ducturum mulierem, cum qua copulam habuit, ex qua & filium suscepit, ac deinde in domo vicini sui cum filia ipsius concubisset, & à patre puella in uno lecto inventus, coactus fuisset ipsam, per verba de presenti desponsare. De eo casu idem Pontifex interrogatus, respondit: *si inveneris quid primam post fidem præstitam cognoveris, ipsam cum ea facias permanere. Alioquin secunda (nisi meta coactus, qui postea in virum constantem cadere, eam desponsaverit) adbarere facias ut uxore.*

Et cap. *consultationi* eod. *mulieres* (ait Inno-

centius III.) que veniunt ad valvas Ecclesie cum sponsis, & iis reclamantes, affirmant se nunquam in eorum matrimonium consensisse: audiri (sponsis legitimis & idoneis testibus non debeat illarum simpliciter assertio prevalere. Sanè illis que benedictione accepta, mox à sponsis aufugiunt, ante carnis copulam subsecutam, asserentes se nunquam in illos veraciter consensisse, sed metu illato compulsas, verba protulisse consensu, licet animo dissentirent, non statim est audientia deneganda; sed de illato metu est cum diligentia inquirendum. Et si talis metus inveniat illatus, qui cadere potuit in constantem virum, erunt non immerito audiendæ.

111 Ex citatis Canonibus satis apparet, matrimonium ex gravi metu contractum esse ipso iure nullum. Idque probat S. Thomas in 4. dist. 29. q. 2. a. 3. q. 1. quia vinculum matrimoniale perpetuum est. Unde illud quod perpetuitati repugnat, tollit matrimonium. Metus autem, qui cadit in constantem virum, perpetuitatem contractus tollit: quia potest peti restitutio in integrum (secundum canones allatos) & idè talis coactio metus, qui cadit in constantem virum, tollit matrimonium, & non aliter. Quidam autem dicunt, quod si adsit consensus, quamvis coactus, interius est matrimonium, quantum ad Deum; sed non quantum ad statum Ecclesie, que præsumit ibi non fuisse consensum interiore, propter metum. Sed hoc nihil est: quia Ecclesia non debet de aliquo presumere peccatum, quousque probetur. Peccavit autem (mentiendo) si dixit se consentire, & non consensit. Unde Ecclesia præsumit eum consensisse; sed iudicat illum consensum extortum non esse sufficientem ad faciendam matrimonium.

112 Dixi ex metu gravi, iniuste incussis. Quia dum metus iuste incutitur, consensus per injuriam non extorquetur, nec iure se invitum conquiri potest, qui iure ipso cogitur, cui si non parcat, injulius est, ut dum ab Ecclesia sub gravissimis penis compellitur quis ducere eam, cui fidem suam obstrinxit, sub eaque data copulam ab ea extorsit. Et idem est dum à Judice quis sub pena exilii, vel tritremium, compellitur ad ducendam eam quam constupravit.

113 Hinc Gregorius Magnus episcopus 42. ad Episcopos Sipontin. lib. 2. jubet ut Felix, qui virginem quamdam stupro deceperat, aut quam stupravit, uxorem habeat, aut, si renuendum putaverit, corporaliter castigatus, excommunicatusque, in Monasterium, in quo agat penitentiam, retrudatur; de quo nulla sit egrediendi sine nostra præceptione licentia.

114 Nec metus, à causa naturali, vel interna proveniens, irritum facit matrimonium carnale, magis quam spirituale, juxta cap. sicut nobis extr. de Regularibus, ubi approbatur religiosa professio, ad quam aliquis metu mortis, ex gravi morbo imminenti, inductus est. Et ratio est, quia dum metus ex tali causa provenit, citra omnem injuriam provenit, ex sola dispositione divina. Et sicut tunc non deest libertas sufficiens ad votum; ita nec ad matrimonium. Denique dum metus causatur ab intrinseco, à nullo alio quis ad matrimonium compellitur, nisi à seipso.

115 Et idè si viator videat puellam ab incendio, vel tempestate, de vita periclitantem, & vocatus in auxilium, renuat, nisi matrimonium ipsi promittat, & ipsa metu mortis ipsi promittat, tenetur promissione. Et si Medicus, videns infirmum usque adeo periclitantem, ut nulla sit ipsi spes recuperandæ sanitatis, nisi ope Medici; & interim Medicus minetur se derelicturum ipsum, nisi filie suæ nubat, matrimonium ex ejusmodi metu contractum validum est. Quia metus mortis (qui causa est illius) ipsi propriè non incutitur à Medi-

co, sed à morbo, sicut in proprio casu si juvenis nollet puellam de naufragio periclitantem juvare, nisi duceret ipsum.

Nec ille metus, iniuste incussus, matrimonium irritum facit, qui illatus non est ad extorquendum consensum in matrimonium, sed alla de causa, ut si pater hominem cum filia sua inventum in stupro interficere velit, in ultionem injuriæ dedecorisque familie suæ, & ipse, ad evadendam mortem illam, sponte offerat matrimonium in compensationem illius injuriæ, ad placandum irati patris animum, valet matrimonium. Quod tamen irritum esset, si pater ipsi minaretur mortem, nisi filiam suam statim duceret, ut constat ex cap. consultationis n. 110. relato. Quod si non minaretur ipsi mortem à se inferendam, sed à Judice, cui ipsum delaturus esset, nisi stupratum duceret, matrimonium valet. Quia pater non incussisset metum iniuste. Denique secundum omnes valet matrimonium, metu mortis vel stupri contractum à puella, que lapsa in manus sacratorum, vel supratioris, ne ab eo occideretur, vel stupraretur, promittit matrimonium viatori illuc transeunti, si ipsam ex imminente periculo eripret.

Potè quotiescumque puella ex gravi metu iniuste, juxta matrimonium invalide contractit, debitum reddere non potest, etiam si ad illud metu mortis adigeretur. Aliàs fornicaretur. Cum tamen mortem vir & femina constans subire debeat, potius quam mortale peccatum committere. Ut enim S. Thomas ubi supra a. 2. ad 2. peccata sunt maxima malorum. Et idè ad hoc nullo modo potest homo constans cogi; imò magis debet homo mori, quam talia sustinere.

Sed quisnam (inquis) metus gravis, & ca. 118 dens in constantem virum; quis levis censetur, seu cadens in virum inconstantem? Hoc enim scire interest: cum levis metus (secundum D. Thomam, Bonaventuram, & omnes) non dirimat matrimonium. Partim quia tamen libertatem minuat, non tam per se minuit, atque ex vitio concutientis metum, quam per accidens, ex vitio timentis, ob ejus inconstanciam. Partim quia libertatem non minuit invincibiliter, sed vincibiliter, cum facile deponi possit.

Respondeo metum gravem esse, quo grave malum ex gravi timetur fundamento. Grave (inquam) malum, id est tale, ut vir gravis & constans metu illius moveatur ad faciendum quod aliàs facturus non esset (cujusmodi est metus mortis, stupri, carceris, exilii, &c.) cujus metu vir gravis non movetur, nisi ex gravi fundamento illud timeat, id est ex tali fundamento, ut appareat probabiliter futurum, è quod facile illud vitare nequeat, & persona, à qua malum timetur, potens sit minas exequi, probabiliterque præsumatur eas executurus.

Tunc autem levis est metus, seu cadens in virum inconstantem, quando vel est metus levis mali, vel, si gravis, ex levi fundamento; è quod inveniunt metum vel non sit potens minas exequi, vel probabiliter non præsumatur executurus; è quod quod malum facile impediri possit.

CAPUT XVII.

Matrimonium coram Parocho & testibus celebratum, si ab initio fuerit occulte nullum, ob gravem metum vel fictionem unius partis, occedente vero & libero consensu ipsius convalescenti, modo altera pars in proximo consensu persistat.

Ita S. Thomas in 4. dist. 29. q. 2. a. 3. ad 1. ubi: ex consensu libera illius qui prius coactus est.